

Nørrestrand i landskabet

Nørrestrand er en ferskvandssø, 3 km lang og 400-500 m bred. Arealet er 132 ha. Den ligger 1 km fra centrum af Horsens.

Nørrestrand er en del af Horsens Fjord, og er forbundet med den gennem det smalle Stensballe Sund. Indtil 1915 havde Nørrestrand saltvand, men så byggede man sluser i Sundbroen. De forhindrer saltvand i at komme ind og ødelægge engene, og siden har Nørrestrand været fersk. Når der er højvande i fjorden, kan ferskvandet ikke komme ud, og så kan der komme oversvømmelser i Nørrestrands bagland.

Nørrestrand er den yderste del af den vældige tunneldal, Store Hansted Ådal. Den er 1,5-2 km bred og 10 km lang. Den gennemstrømmes af den vandrige St. Hansted Å, der afvander 150 km².

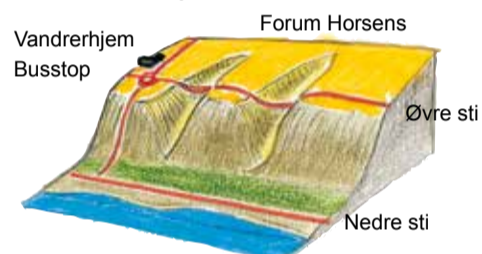
Åen danner et stort delta i den vestlige del af Nørrestrand. Her er åløbet gravet; tidligere grenede det sig. Deltaet er farligt at færdes i, fordi planterne danner en måtte over vand. Man ved aldrig, hvor tynd den er, og hvornår man går igennem.

I stenalderen, ca. 4000 f.Kr. steg havet 30 m. Havet oversvømmede store områder og nåede

ind til Lund, 7 km længere inde i landet. Så langt inde i landet finder man havmuslinger i jorden. Havet stod to meter højere end i nutiden, og der kom store bølger, når det stormede. Bølgerne angreb kysterne og lavede klinter i dalsiderne og på øerne. Senere hævede landet sig, og klinterne skred sammen og groede til. Klinterne ses hele vejen omkring Nørrestrand og på den forhenværende ø, Lindskov Knude.

Landhævningen på 2 meter siden stenalderen gjorde området så lavvandet, at det groede til. Åbent vand blev til sump og senere til pilekrat. Landet erobrede vandet.

Der er dybe kløfter i Nørrestrands sider. Det er senglaciale regnkløfter, dannet i tiden efter isens afsmeltning i slutningen af istiden. Mange kildevæld udspringer ved foden af skrænterne.

Kløfterne vest for vandrørhjemmet.

Djævlekløften er afgræsset af kreaturer og har steppevegetation.

Nørrestrands funktion

Nørrestrand er vildt- og naturreservat. Fredningerne hindrer jagt og andre aktiviteter, der går ud over livet på stedet. Det er især det rige fugleliv, der skal beskyttes. Der er set 230 fuglearter i Nørrestrand. Det er mere end halvdelen af Danmarks fuglearter.

Mange fugle yngler i Nørrestrand og får mange unger på vingerne. Det gavner jagten på Fjorden.

Nørrestrand virker som vandreservoir, der optager vandet fra St. Hansted Å, når sluserne ikke er åbne. Men reservoiret formindskes ved tilgroning og aflejring på bunden.

Nørrestrand er et vigtigt rekreativt område for Horsens. Der er mange folk, der går tur, løber, jagttagere fugle eller nyder naturen.

Befolket siden stenalderen

Da stenalderhavet stod højest, var der kraftigt tidevand i Nørrestrand. Enorme mængder af østers, blåmuslinger og hjertemuslinger bro-lagde havbunden. Fiskelivet og fuglelivet var rigt. Sæler og hvaler forvildede sig derind.

Stenalderens jægere boede i området. Talrige bopladser vidner herom. Der er usædvanligt mange køkkenmøddinger med skaldynger, især ved Sundet. Nogle steder er der flintredskaber, der vidner om, at her lå en boplads.

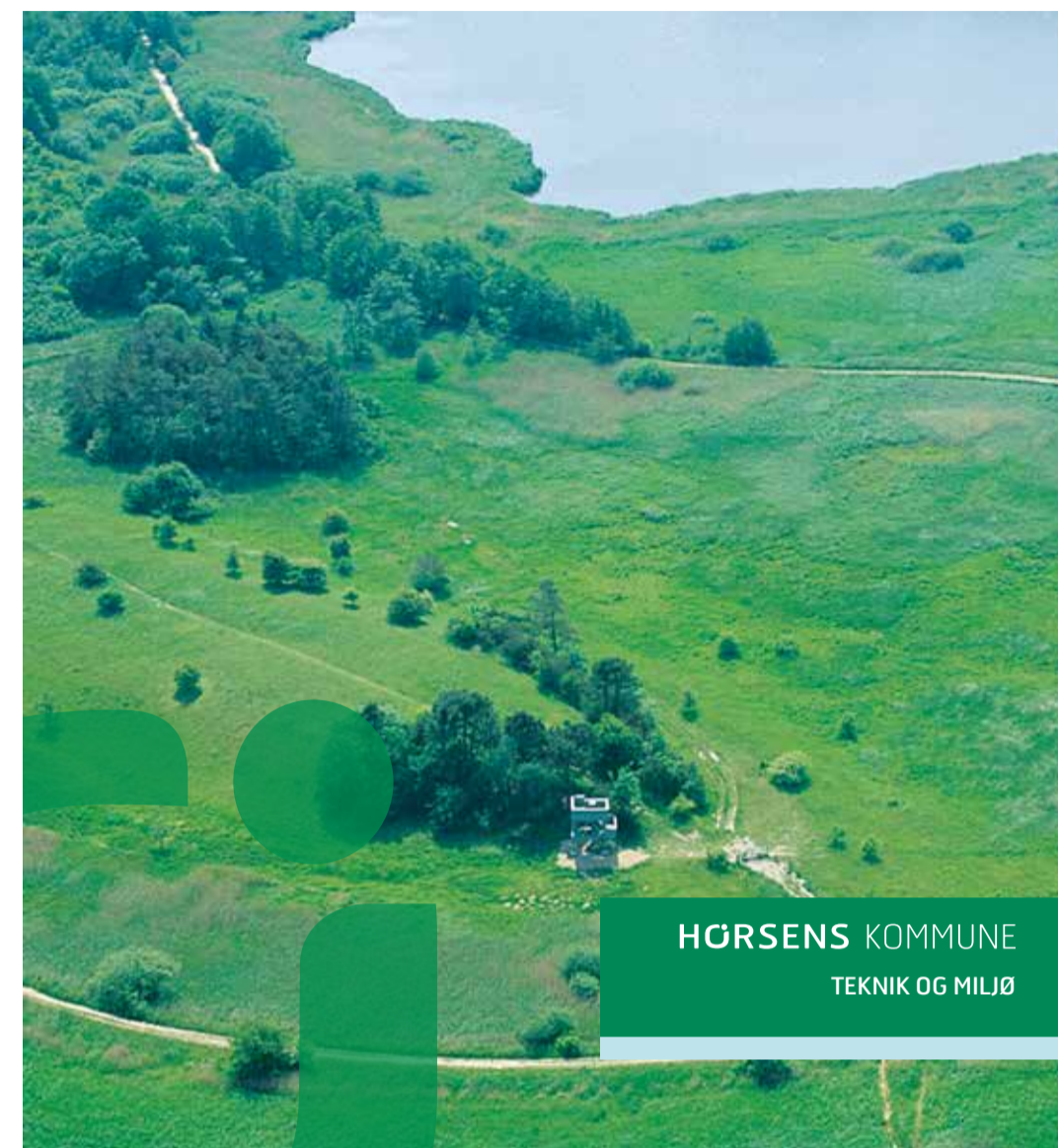
På Lindskov Knude lå en bygd i bondestenalderen. Der er fundet rester af bygninger med lerklinede vægge. Heri var aftryk af korn, der viser, at bønderne har dyrket hvedearter. Knogler fra Danmarks ældste tamhest er fundet her. Lindskov Knude var den gang en ø, let at forsvare.

Fra Sundet og ind under Ingeniørhøjskolen har der været minegange, hvor man gravede efter gulvsand fra ca. 1720. Minedriften ophørte ca. 1920, da man holdt op med at hvidskure gulvene med sand. Gangene er nu styrtet sammen.

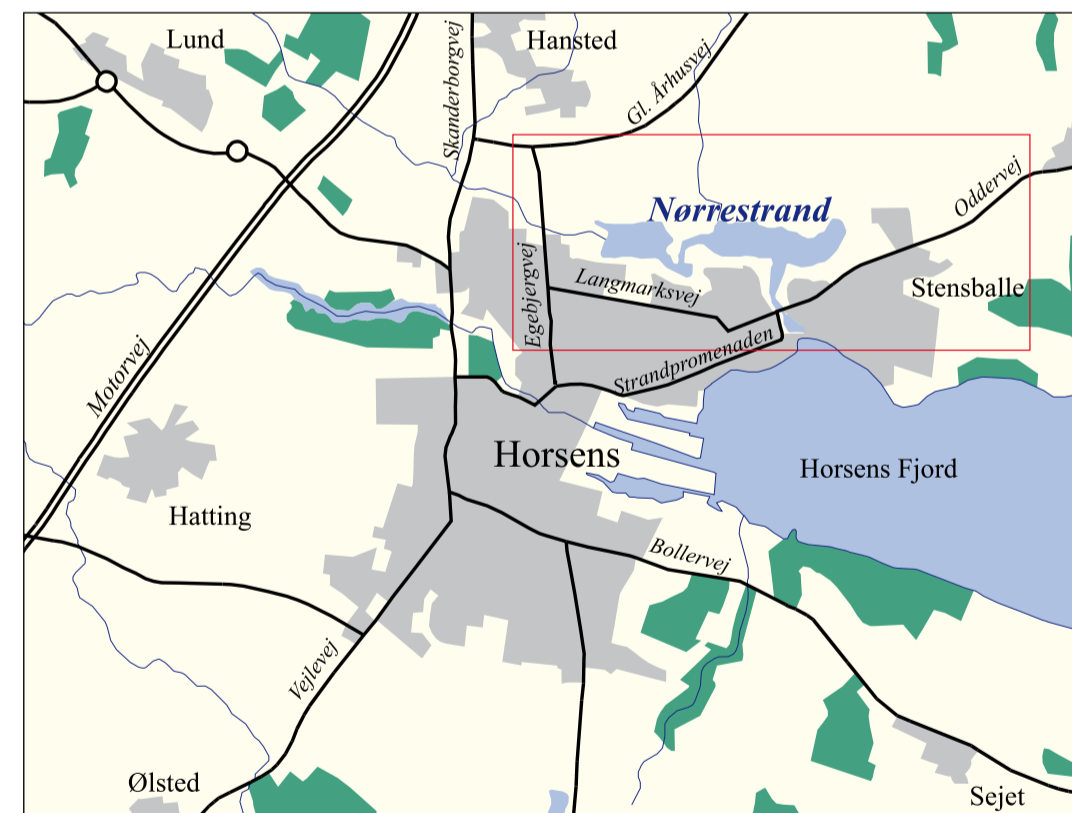

På Lindskov Knude holdes trævæksten nede af køer.

Nørrestrand

HORSENS KOMMUNE
TEKNIK OG MILJØ

Nørrestrand er en tidligere havarm af Horsens Fjord, som blev lukket med sluser i 1915 og dermed omdannet til en ferskvandssø. Området er fredet og i dag ramme om et varieret landskab med et rigt plante- og fugleliv og en spændende kulturhistorie.

Vandreture og adgang til området

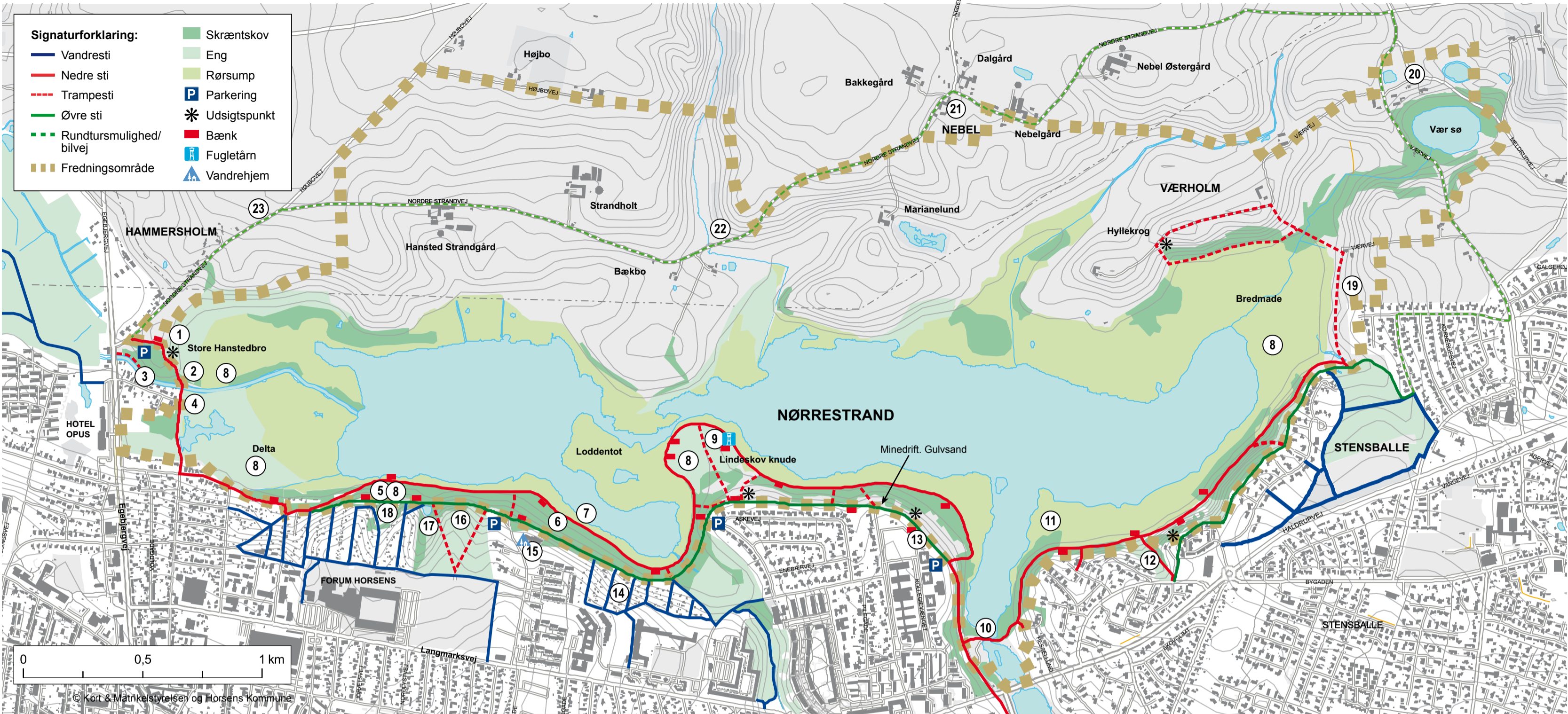
En række parkeringsmuligheder og stier på sydsiden af Nørrestrand giver mulighed for at opleve det fredede naturområde. Et stiforløb følger skrænten 20-25 m over vandfladen mens et andet går i selve rørskov. Et fugletårn på Lindskov Knude giver udsigt over rørskoven. I området gælder naturbeskyttelseslovens almindelige regler for færdsel:

- Du må gå på offentlige arealer, på veje og stier og på udyrkede arealer, når de ikke er indhegnede
- Du må cykle på stier og veje
- På offentligt ejede områder må du færdes døgnet rundt

- På private områder må du færdes fra kl. 6 til solnedgang, hvis området ikke er dyrket eller heget
- Hunde skal føres i snor

Den regionale cykelrute nr. 31 går gennem området og buslinie 10 kører til vandrørhjemmet ved Nørrestrand. Stierne går gennem både private og offentlige naturområder og er ikke alle afmærkede. Vis hensyn og efterlad naturen, som du gerne selv vil finde den.

Udgivet af Horsens Kommune i samarbejde med Naturcenter Skovgård og Nørrestrandsgruppen 1999, revideret 2015.
Fugle- og planteillustrationer: Jens Gregersen
Øvrige illustrationer, fotos og tekst: Eigil Holm samt Natur og Miljø.

① Udsigt fra Hammersholm. Man ser deltaget sandfanget og broen. Varieret flora på engen. Naturpleje med kreaturer. Der er korttavler. Stenalderhavsklinter ses langs Nørrestrand.

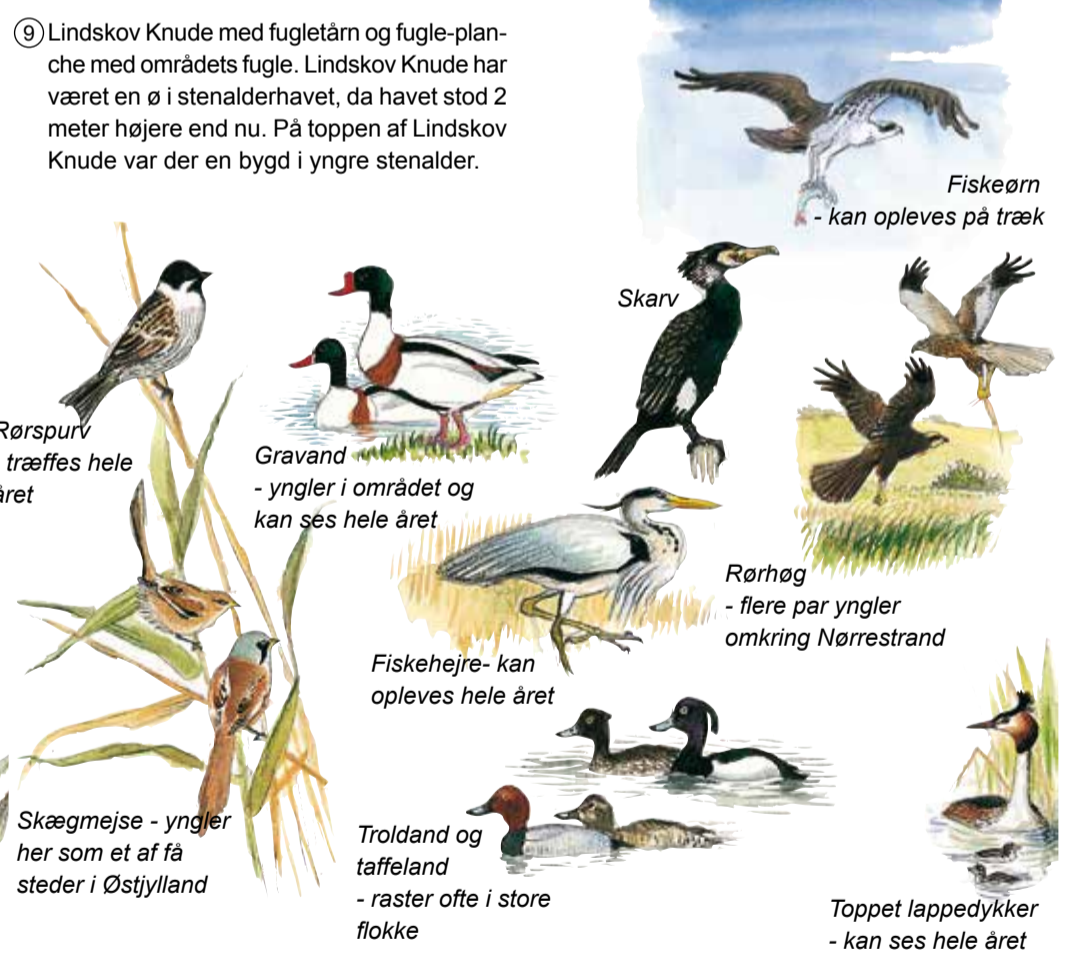
② Sandfanget er en fordybning i åen, hvor sandet bundfældes. Når det er fuldt, graves det op.
 ③ Store Hansted Å og bebyggelsen langs den.
 ④ Bro og dæmning. Herfra udsigt over deltaget med mulighed for at komme tæt på planter og fugle.

Nedre sti (rød)
 ⑤ Her går man i rørskov og kan finde de karakteristiske rørskovsplanter, f.eks. tagrør, dunhammer, høj sødgræs, rørgræs, gul iris, engkabelleje, tuestar osv. Træer: rød-el, hvid-el, birk, båndpil, gråpil, seljepil, ask.

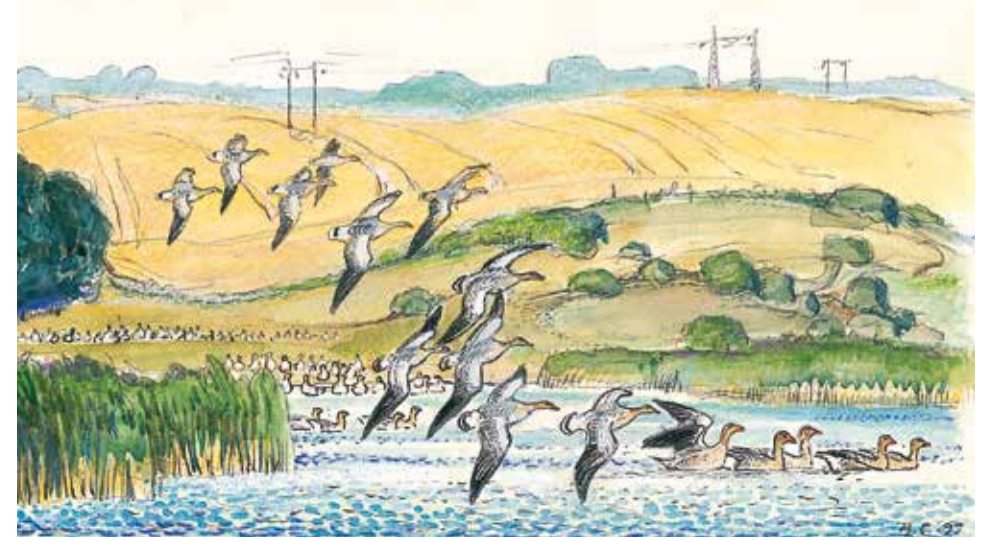

Gul iris - blomstrer juni-august
 Bånd pil og seljepil med gæslinger
 Rød-el med hanrakler og kogler

⑥ Okker i grøften. Det er naturlig jernmalm, der kaldes myremalm. Den blev brugt til jernudsmeltning i jernalderen.
 ⑦ Ellesump og grøft med haletudser og vandplanter.
 ⑧ Naturpleje med kreaturer for at holde træer og buske nede.

⑨ Lindskov Knude med fugletårn og fugle-planche med områdets fugle. Lindskov Knude har været en ø i stenalderhavet, da havet stod 2 meter højere end nu. På toppen af Lindskov Knude var der en bygd i yngre stenalder.
 Rørspurv - træffes hele året
 Gravand - yngler i området og kan ses hele året
 Skarv
 Rørhøg - flere par yngler omkring Nørrestrand
 Fiskehejre - kan opleves hele året
 Troidand og taffeland - raster ofte i store flokke
 Toppet lappedykker - kan ses hele året

Store flokke af grågæs kan opleves fra sidst på sommeren

⑩ Gangbro, godt sted for vinterfugle, f.eks. lille skallesluger og isfugl. Mange svømmefugle ses fra broen hele året.

⑪ Askeskov med orkideer, f.eks. ægbladet fliglæbe.

⑫ Djævlekløften med steppevegetation. En sti går op i en smeltevandskløft. Området naturplejes af kreaturer, der holder trævæksten nede.

Øvre sti (grøn)
 ⑬ Tæt buskvegetation af mirabel, slåen og hvidtjørn med mange små fugle.

⑭ Kolonihaverne.

Skud af slåen med frugter
 ⑮ Vandrehjem.
 Rød-el

⑯ og ⑰ Smeltevandskløfter med kreaturgæsning og rigt blomsterflor. Der er kildevæld i 17.

⑱ Udsigt til nordsiden: Kreaturgæsset med klinter fra stenalderhavet. Rørskov med mange fugle. Talrige rugelpladser. Grågæsene er der på grund af det korte græs, der skyldes kreaturgæsning.

⑲ Trapesti som går op til udsigtspunktet "Hyllekrog". Er ikke egnet for barnevogne og kørestole.

⑳ Vær Kirke er grundlagt i 1200-tallet. I kirken ligger Danmarks Storkansler Griffenfeldt i et storslået gravkapel. Han døde 1699 efter en kometagtig karriere, der sluttede brat i 1676, da han blev idømt livsvarigt fængsel.

㉑ Landsbyen Nebel med smukke bindingsværkshuse og kirkegården med sure ansigter på de afdødes ligsten. Kirken er revet ned i 1879.

㉒ Broen over Fiskebæk er en meget smukt bygget stenkiste.

㉓ Mindsten for en soldat, der faldt i krigen 1864. Lige ved siden af ses en vejsten fra 1700-tallet, der fortæller: Lit her fra paa høye hand HAS HÆRET VEI (Hads Herreds Vej) AARHUUS VÆI.